

Colegiul Național „Grigore Moșil”

Bd. Timișoara nr. 33, Sector 6, București

Tel: 021.413.26.96; Fax: 021.440.10.06

Website: <http://www.moșil.ro/>

Forme de organizare politică în Grecia Antică

Prof. Doru-Nicolae Grădinaru

Colegiul Național „Grigore Moșil”

Polisul

- Din pricina reliefului, anticii greci comunicau anevoie unii cu alții. Ei rămâneau izolați alcătuind state diferite ce încercau să le supună pe celelalte. Principala formă de organizare a grecilor în Antichitate era, așadar, orașul-stat, cunoscut sub numele de „polis”.
- Cele mai cunoscute orașe erau: Atena, Sparta, Teba, Corintul, Argosu.

Metodele de organizare politică în Grecia

Antică au fost:

- monarhia – regele deținea puterea singur sau împreună cu un consiliu de nobili, era mare preot, comanda armata, împărțea dreptatea. (mono = unul singur, archos = conducător/conducere);
- sistemul aristocratic – nobilii proveniți din rândul vechilor familii au preluat puterea din mâinile regelui și au guvernat în locul lui (aristos = nobil, iar kratos = putere);
- tirania – conducerea o avea tot un singur om, dar el lua puterea prin forță;
- oligarhia – conducerea o aveau puțini oameni, cei cu avere (oligos = puțin, archos=putere);
- democrația – toți bărbații puteau lua parte la elaborarea legilor și puteau ocupa funcții în stat (demos = popor iar kratos = putere).

Democrația ateniană

Evoluția instituțională în Atena

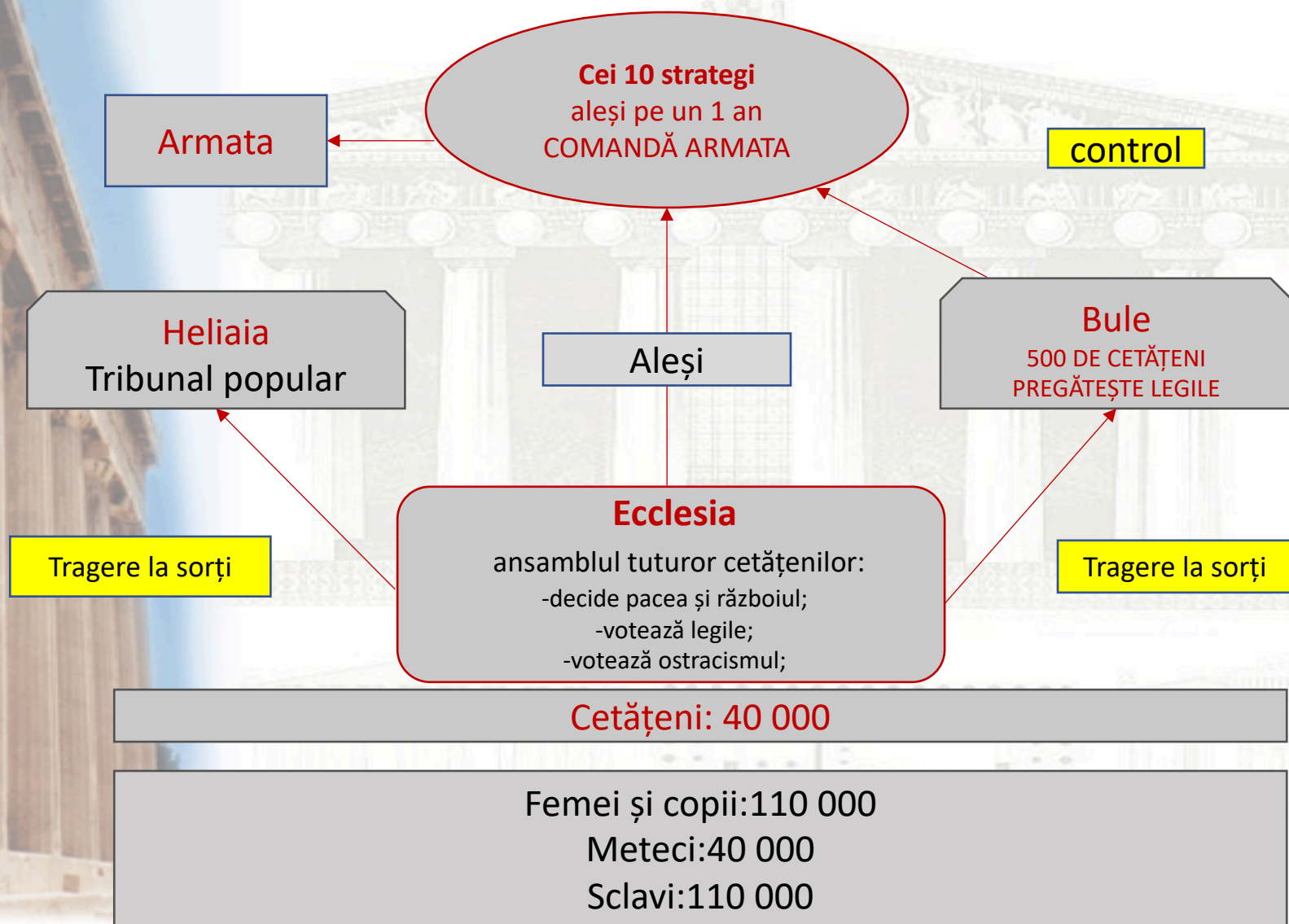
- Inițial, Atena a avut un sistem de guvernare de tip aristocratic. Din rândul aristocraților erau aleși 9 arhonți, conducători ai cetății, precum și Areopagul, acesta având puterea judecătorească.
- Legile lui Dracon din 621 î.Hr. au fost primele legi scrise.
- Solon este cel care a elaborat prima constituție a Atenei. El a sporit rolul adunării (Ecclesia). În fruntea cetății se aflau 9 arhonți, aleși dintre cei mai bogați din cetate. El a creat și un tribunal al poporului, denumit Heliaia, membrii lui provenind din toate categoriile de cetățeni. Exista și Consiliul celor 400 de bule (cetățeni) care pregătea legile.

- Profitând de conflictele interne apărute după renunțarea la putere a lui Solon, Pisistrate a reușit să ajungă în fruntea Atenei cu ajutorul unor mercenari, instaurând tirania.
- După înlăturarea tiraniei, Clistene a restabilit în 508 î.Hr. constituția lui Solon. El a susținut în același timp și adoptarea unor reforme ce au condus treptat la nașterea democrației ateniene, întrucât el a împărțit populația pe criterii teritoriale, în circumscripții, numite deme. (a eliminat astfel criteriul averii). Legile erau pregătite acum tot de un consiliu (bule) format acum din 500 de membri. Pentru a preveni tirania, a introdus ostracismul (o dată pe an, membrii adunării poporului îi alungau pe cei bănuți de ambiții excesive din cetate pentru 10 ani, fără să își piardă statutul și averea).
- Democrația ateniană a atins apogeul în vremea lui Pericle, acesta fiind ales strateg de 15 ori consecutiv. Puterea aparținea Adunării Poporului, formată din 40.000 de membri, avea putere legislativă și alegea, prin tragere la sorți, magistrații. Rolul Areopagului devine decorativ. Consiliul celor 500 de bule este ales tot prin tragere la sorți. În fruntea cetății era Consiliul celor 10 strategii, format din conducători militari.
- Deși Atena a reprezentat simbolul democrației, avea totuși limitele ei: jumătate dintre cetățeni erau sclavi, iar străinii (metecii), precum și femeile nu se bucurau de drepturi.

Guvernarea ateniană avea la bază:

- Adunarea poporului **Ecclesia**, care vota legile, era formată din cetățeni;
- **Consiliul celor 500 bule**, ales de mulțime pentru un an prin tragere la sorți. Consiliul făcea propuneri de legi și se întrunea în piața publică: Agora;
- Curtea cu jurați **Heliaia**, aleasă pentru judecarea fiecărui caz;
- Consiliul strategilor, era format din zece generali și se alegea anual;
- cei 9 arhonți care erau aleși din popor;
- **Areopagul**, un tribunal special care judeca omuciderile.

Instituții politice și judecătorești în Atena

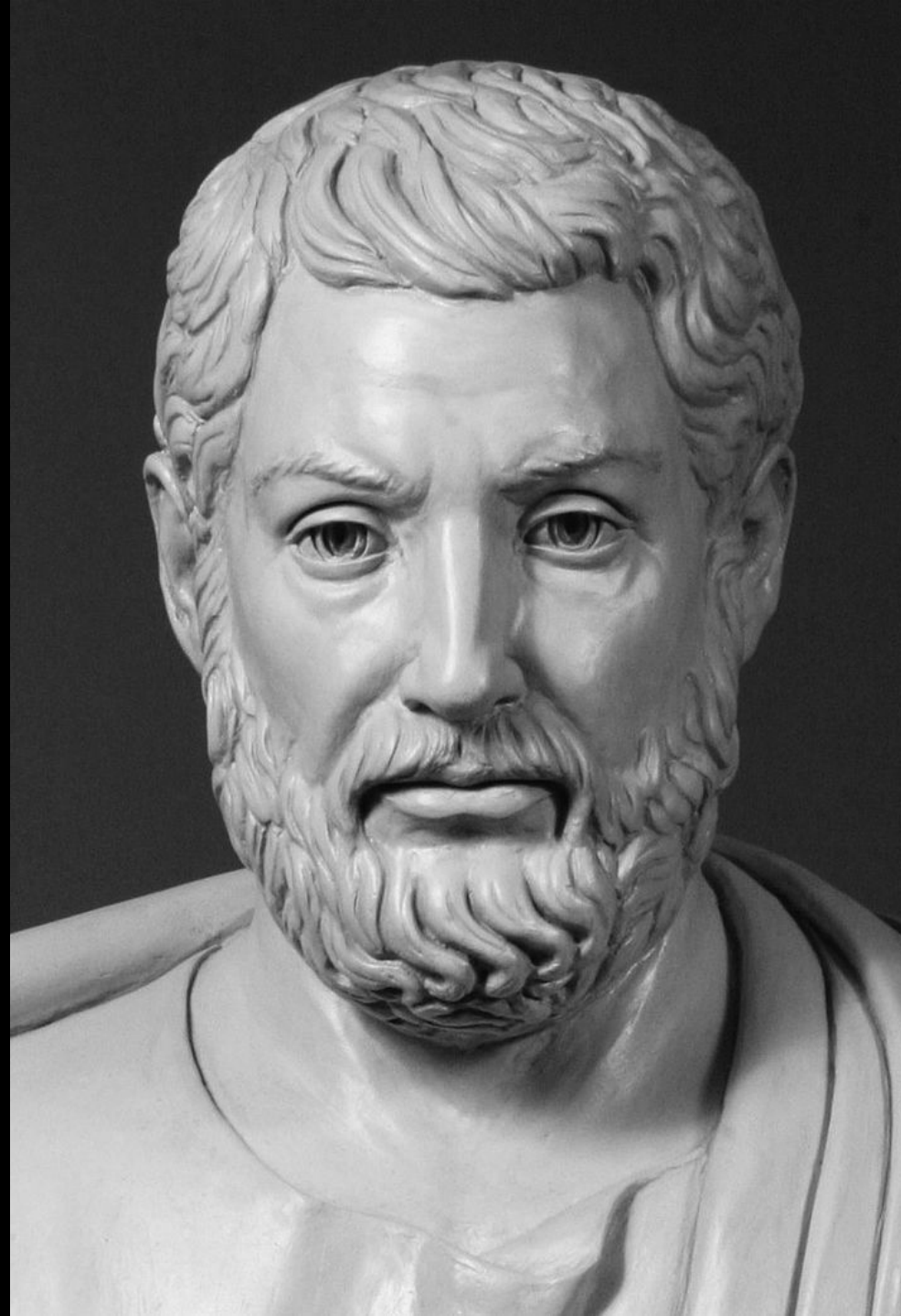
Reformele lui Clistene

„Mai întâi, Clistene a împărțit pe toți atenienii în zece triburi, în loc de patru, amestecând categoriile sociale de mai înainte, deoarece voia să fie părtași cât mai mulți oameni la drepturile cetățenești. Apoi, el a rânduit ca sfatul să fie alcătuit din cinci sute de membri – în loc de patru sute, – câte cincizeci de fiecare trib... Clistene a mai împărțit țara în treizeci de districte, numite „demuri”, zece în oraș și în împrejurimile lui, zece pe malul mării și zece în interiorul Greciei... I-a făcut „demoți” pe toți cei care locuiau în același dem, pentru ca (în împrejurări oficiale) atenienii să nu mai fie numiți numai după numele tatălui, ci și după al demului respectiv, și astfel noii cetățeni să poată fi identificați mai ușor.

Triburilor le-a dat câte un nume, alegând zece dintre cei o sută de eroi fondatori, pe care-i aflase el în urma răspunsului primit de la oracolul Pitiei.

În felul acesta, Constituția ateniană ajunsese mai prielnică poporului decât pe vremea lui Solon... Clistene a statornicit noi legi, ca să atragă mulțimea, și, printre ele, legea cu privire la ostracism.

(Aristotel, Constituția atenienilor)

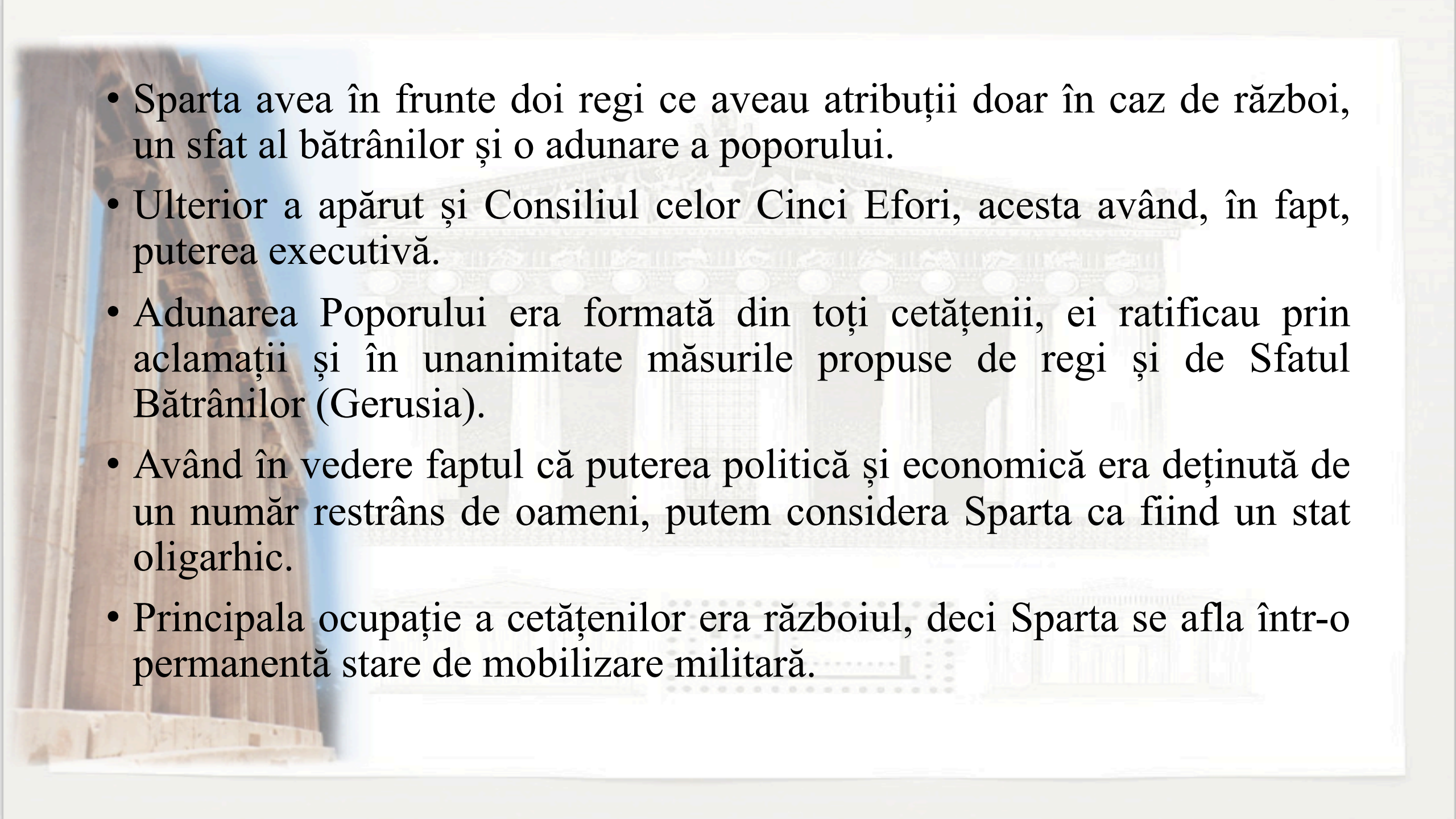

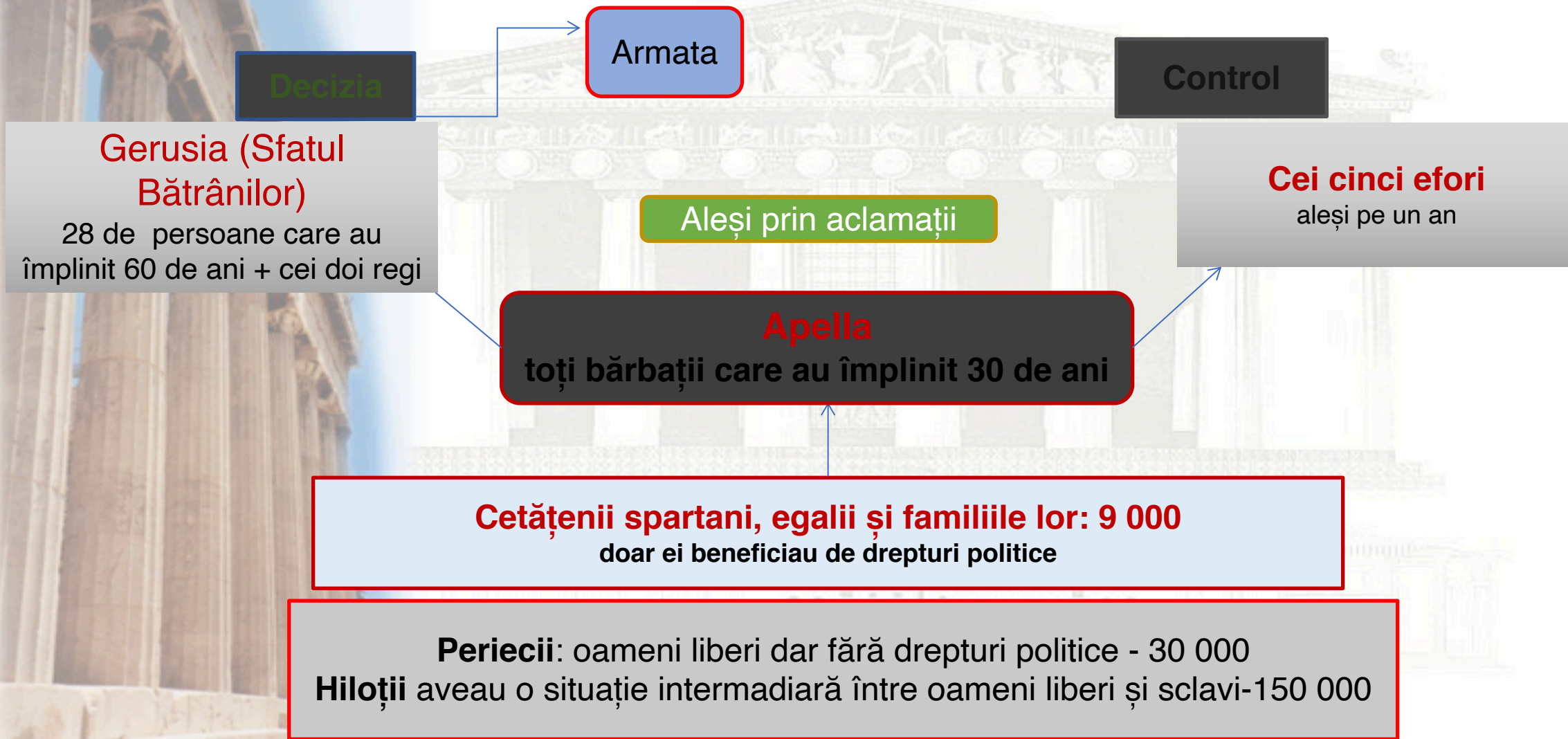
Statul spartan

Evoluția instituțională în Sparta

- Sparta a fost întemeiată de cuceritorii dorien, în secolele IX-VIII î.Hr., în regiunea Laconia. Ei au cucerit locuitorii din regiune (ahei) și i-au transformat în persoane dependente (hiloți).
- În jurul cetății s-au stabilit oameni liberi (perieci), aceștia ocupându-se cu agricultura, comerțul și meșteșugurile.
- Mult timp, Sparta a rămas o cetate agrară ce disprețuia viața intelectuală, întrucât trebuia să mențină controlul asupra regiunii cucerite.
- Lycurg a fost cel care a elaborat o constituție prin care a stabilit modul de guvernare în Sparta.

-
- Sparta avea în frunte doi regi ce aveau atribuții doar în caz de război, un sfat al bătrânilor și o adunare a poporului.
 - Ulterior a apărut și Consiliul celor Cinci Efori, acesta având, în fapt, puterea executivă.
 - Adunarea Poporului era formată din toți cetățenii, ei ratificau prin aclamații și în unanimitate măsurile propuse de regi și de Sfatul Bătrânilor (Gerusia).
 - Având în vedere faptul că puterea politică și economică era deținută de un număr restrâns de oameni, putem considera Sparta ca fiind un stat oligarhic.
 - Principala ocupație a cetățenilor era războiul, deci Sparta se afla într-o permanentă stare de mobilizare militară.

Instituții politice și judecătorești în Sparta

Constituția lui Lycurg

Mă gândeam o dată că Sparta, în ciuda faptului că-i una dintre cetățile cele mai puțin populate, s-a dovedit a fi totuși foarte puternică și foarte vestită în Ellada, ceea ce m-a făcut să mă mir și să caut pricina pentru care lucrurile stau astfel. Când a fost să cumpănesc, însă, felul de viață al spartanilor, mirarea mea a dispărut. Licurg nu numai că-mi trezește uimirea prin legile pe care le-a statornicit – (ascultând de acestea, spartanii au dus-o atât de bine !) – dar văd în el un înțelept ajuns pe treapta desăvârșirii...

În loc să moleșască picioarele copiilor prin folosirea încălțăminte, Licurg a poruncit ca toți copiii să meargă desculți. El socotea că, dacă ei vor face lucrul acesta, vor fi în stare să urce mult mai ușor înălțimile și vor coborî povârnișurile cu mai multă siguranță, că-și vor lua avânt, vor sări și vor alerга mai repede desculți decât încălțați, dacă își vor fi deprins astfel picioarele.

În celelalte cetăți, oameni de aceeași vârstă stau de obicei laolaltă ... La Sparta, Licurg i-a amestecat pe cetățeni, pentru ca tinerii să fie educați, fiind folosită în cele mai multe împrejurări experiența bătrânilor. Într-adevăr, acolo este obiceiul să se povestească – în vreme ce oamenii mănâncă – isprăvile cele frumoase care au fost săvârșite în cetate... Iată și alte urmări bune ale faptului că mesele nu se luau acasă. Pentru a se întoarce la locuințele lor, spartanii sunt siliți să străbată un drum lung și să fie cu băgare de seamă ca să nu greșescă drumul, amețiți de vin, deoarece ei știu că nu vor rămâne acolo unde au mâncat. Li se mai cere să meargă pe întuneric așa cum merg și ziua. Cât timp cineva n-a isprăvit cu milităria nu i se îngăduie să-și lumineze calea...

(Xenofon, Statul lacedemonienilor)

Instituții politice și juridice

	Sparta	Atena
Conducere a suprema - Executiva	2 regi = din familii aristocratice Gerousia = sf. Batranilor 5 efori = controlau regii	9 arhonti = religie, armata, finante Boule = sf. Batranilor 10 strategii = consilieri militari
Adunarea poporului - Legislativa	Apella = cetatenii cu drept de ceteate Nr. 10000 votau aclamand	Eclesia = cetatenii liberi, Nr. 40000 votau direct
Justitia	Eforii = din randul sf. Batranilor	Areopagul = fosti arhonti, Heliaia = trib. pop. ales

Războaiele grecilor

The Greek World during the Persian Wars (500-479 BC)

- Ionian revolt
- Main battle
- Greek opponents of Persia
- Greek neutral states
- Persian empire
- Persian vassal states
- Ionian rebels (498 BC)
- Macedonia (480 BC)

Războaiele medice 494- 449 î.Hr

Războaiele medice 494-449 î.Hr

- La începutul secolului al V-lea î.Hr., grecii din vestul Asiei Mici care se aflau sub stăpânirea perşilor s-au răsculat, fiind ajutați de Atena. Revolta a fost înăbușită iar Miletul, oraș rebel, a fost ars din temelii.
- În anul 492 î.Hr. Darius I, împăratul Persiei, a pornit o armată puternică pe uscat și pe mare contra grecilor, dar flota persană a fost înghițită de valuri în dreptul Muntelui Athos, iar armata de uscat și-a epuizat forțele în luptele din Tracia. În anul 490 î.Hr. a doua armată persană s-a îndreptat direct spre Atena. Singuri în fața a 100.000 de atacatori, atenienii și-au strâns forțele în jurul celor 10 strategii printre ei și Miltiade. Perșii au fost învinși în câmpia de la Maraton.

Războaiele medice 494-449 î.Hr (II)

- În anul 480 î.Hr. urmașul lui Darius, regele Xerxes, a pornit o nouă expediție împotriva grecilor. A trecut prin nordul Mării Egee pe un pod de vase și, însoțit pe mare de flota regală s-a îndreptat spre Grecia. Sparta și Atena au hotărât să lupte împreună. În strâmtoarea Termopile, regele spartan Leonida în frunte a doar 6.000 de soldați a respins atacul perșilor. Grecii sunt atacați prin surprindere iar Leonida este ucis. Flota grecilor se afla la Salamina și era condusă de Temistocle. În lupta pe mare, Temistocle obține victoria. O parte dintre soldații persani conduși de regele Xerxes se retrag în grabă. Restul armatei persane este învinsă definitiv la Plateea de către armatele conduse de spartanul Pausanias și de atenianul Aristide.
- Perșii i-au atacat de mai multe ori pe greci dar au fost învinși definitiv în anul 449 î.Hr., moment în care cetățile grecești au devenit libere.

Războiul Peloponesiac 431-404 î.Hr

Războiul Peloponesiac 431-404 î.Hr

- A fost cel mai mare conflict care a cuprins lumea greacă și a fost cauzat de lupta pentru supremație între Sparta și Atena. S-a desfășurat pe uscat și pe mare și a cuprins un teritoriu vast între Sicilia și Marea Neagră. A provocat ambelor tabere mari pierderi umane și materiale. Însuși Pericle a murit în timpul epidemiei de ciumă de la Atena, din anul 429 î.Hr.
- Atenienii erau mai puternici pe mare atacând coastele Peloponesului. Spartanii obțineau victorii pe uscat și jefuiau Attica, silindu-i pe locuitori să se refugieze în interiorul zidurilor lungi care legau Atena de Pireu. Atena a suferit o grea înfrângere în Sicilia, în anul 415 î.Hr., fiind definitiv învinsă în anul 404 î.Hr., din cauza trădării lui Alcibiade.